

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O.P.S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2010

PETR URBAN

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O.P.S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Místo a úloha policie v naší společnosti

Autor práce: Petr Urban

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: doc. Dr. Ing. Štefan Danics, Ph.D.

Katedra: Společenských věd

2010

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Souhlasím s tím, aby moje práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna ke studijním účelům.

Petr Urban

Děkuji vedoucímu bakalářské práce panu doc. Dr. Ing. Štefanu Danicsovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Obsah

Obsah.....	5
1. Nástin postavení policie v různých obdobích našeho státu	9
1.1. Historie právní úpravy služebního poměru policistů a vznik státních policejních úřadů.....	9
1.2. Poválečné období	11
1.2.1. Organizační struktura československé bezpečnosti od roku 1954 do roku 1989	12
1.3. Místo a úloha policie v politických režimech.....	13
2. Pojetí úlohy policie ve společnosti.....	15
2.1. Přístupy k policejní činnosti ve společnosti	15
2.1.1. Liberální přístup	15
2.1.2. Konzervativní přístup.....	16
2.1.3. Radikální přístup	16
3. Transformace Policie České republiky pro roce 1989.....	17
3.1. Dopad nového policejního zákona na platy policistů České republiky.....	17
3.2. Evidence volných služebních míst	18
3.3. Cíle zákonodárského sboru	18
3.4. Navržená právní úprava a principy výstavby PČR	19
4. Možnosti občanské kontroly Policie České republiky	22
4.1. Vládní kontrola policie, nebo kontrola veřejnosti	22
4.2. Kontrola policie v užším a širším slova smyslu	22
4.3. Samotné způsoby občanské kontroly Policie České republiky	23
5. Apolitičnost nebo nadstranickost policie	24
5.1. Policejní dilema	26
5.2. Situace postavení policie	26
5.3. Placené policejní síly	27
6. Charakteristika pilířů současné reformy Policie České republiky	29
6.1. Základní pilíře reformy policie.....	29
7. Statistiky počtů policistů v rámci pořádkové a železniční Policie České republiky	32
7.1. Hlavní úkoly pořádkové a železniční policie	32
8. Systém policejního vzdělávání	35

8.1.	Vliv legislativních změn na dosavadní systém vzdělávání policistů.....	35
8.2.	Přínosy reformy vzdělávání.....	36
8.2.1.	Pojetí základní odborné přípravy	36
9.	Dnešní image Policie České republiky	38
9.1.	Spokojenost občanů s prací Policie České republiky	38
9.2.	Policie České republiky a Evropská unie	38
9.2.1.	Možné formy policejní spolupráce v rámci Evropské unie	39
9.3.	Spolupráce v rámci Europolu	40
9.4.	Služba v nových podmínkách Policie České republiky	40
9.4.1.	Organizační změny a nové územní uspořádání policie.....	42
9.4.2.	Personální a ekonomické změny v rámci Policie České republiky.....	43
9.4.3.	Moderní informační technologie a řízený jednotný výkon policejních činností	45
9.4.4.	Další projekty a koncepční změny spojené s Reformou	45
9.5.	Nová tvář Policie České republiky po Reformě	47
9.5.1.	A jaká bude Policie České republiky po Reformě?	47
	Závěr.....	48
	Seznam použité literatury:	50
	Zkratky	52
	Abstrakt	53
	Abstract.....	54

Úvod

Místo a úloha policie naší společnosti, jako téma své bakalářské práce jsem si ne zvolil náhodou, neboť jsem pracoval více jak 10 let jako příslušník Policie České republiky. Místo a úlohu policie v naší společnosti mohu tedy popsat nejen pohledu teoretického, ale rovněž tak z praktického hlediska. V rámci policie jsem převážně pracoval u služby pořádkové a železniční Policie České republiky, kdy jsem byl zařazen na obvodní oddělení. Každý den mé služby jsem se dostal do styku s občany, a to jak ze strany poškozených, tak ze strany pachatelů trestných činů, přestupků a dalších správních deliktů. Mohu tedy posoudit vnímání policie v naší společnosti ze strany spoluobčanů a rovněž tak z řad svých bývalých kolegů.

Práci u bezpečnostního sboru a samotný výkon policejní služby je vhodné chápat jako celoživotní povolání se všemi zákonnými a morálními pravidly. Úkolem policisty je především poskytování bezpečnostních služeb obyvatelstvu na základě zákona a svého nejlepšího vědomí a svědomí. Jedná se zejména o úkoly v oblasti ochrany života, zdraví a majetku, odhalování a prevence trestných činů, zajišťování veřejného pořádku, boj proti terorismu a organizovanému zločinu, ale i dohled nad bezpečností a plynulostí silničního provozu. Příslušníkem Policie České republiky (dále jen „*policista*“), by se měl stát takový občan, který chce ve svém životě zastávat a ctít zákon, přistupovat individuálně a spravedlivě ke každému občanovi a prohlubovat svoje znalosti a odbornou kvalifikaci. Policie České republiky nabízí uplatnění především uchazečům do tzv. přímého výkonu služby v uniformované složce policie, kteří mají zájem o klasickou pořádkovou policejní službu. Noví policisté jsou zařazováni pro výkon funkce u služby pořádkové, železniční, dopravní nebo cizinecké a pohraniční policie. K ochranné službě a letecké službě jsou zařazováni zpravidla policisté s praxí, kteří splňují specifické požadavky pro přijetí a absolvují modifikovanou odbornou přípravu. Ke službě kriminální policie a vyšetřování, finanční policie, útvaru rychlého nasazení, útvaru pro odhalování organizovaného zločinu a k dalším speciálním útvarům jsou vybíráni policisté, kteří mají praxi, zkušenosti z policejní práce, splňují kvalifikační požadavky a určité specifické požadavky pro práci v těchto útvarcích a také jsou povinni absolvovat další speciální ověřování způsobilosti, odbornou přípravu a výcvik.

Cílem mé bakalářské práce je především analyzovat demokratické principy fungování policie v naší společnosti, včetně efektivnosti jejího působení při realizaci úkolů v rámci našich zákonů.

Dále vyjasnit postavení policisty Policie České republiky na trhu práce a dopad nového policejního zákona na platy policistů České republiky po roce 1989.

V neposlední řadě nastínit politické souvislosti chápání policisty jako občana v uniformě. Ve své práci se opírám zejména o odbornou literaturu, ústavní a zákonné normy upravující danou problematiku, statistiky poskytnuté Policejním prezídiem Policie České republiky na internetových stránkách, které jsem získal po dobu své praxe u Policie České republiky.

Problematika místa a úlohy policie v naší společnosti bude řešena v devíti kapitolách. V první kapitole je popsán samotný nástin policie, kdy následně navazují další kapitoly uvádějící postupné organizační změny v rámci bezpečnostních složek. Důležitý zlom v rámci bezpečnostních složek přišel v roce 1989 a dále až do dnešní doby.

1. Nástin postavení policie v různých obdobích našeho státu

Samotná bezpečnostní služba našeho státu patřila do roku 1918 do rakouské části habsburské monarchie, kdy tímto byl rovněž ovlivněn i vývoj bezpečnostní služby na území našeho státu. V druhé polovině 19. století po revolučních událostech došlo ke změně právní úpravy činnosti státních policejních úřadů, bylo zavedeno četnictvo, kdy o několik let později, po pádu absolutismu, byla zavedena samospráva, kdy v rámci samosprávy mohla působit komunální policie, komunální policii dnes odpovídá forma Městské a Obecní policie.

Samotný československý stát v roce 1918 přijal stávající právní řád a i stávající právní systém, přešla do jeho služeb rakouská organizace státních policejních úřadů, četnictva i komunální policie, kdy zároveň s tímto byla stanovena kritéria pro výběr jednotlivých uchazečů do řad jednotlivých ozbrojených složek. Samostatný československý stát zároveň přijal při svém vzniku i řídkou soustavou státních policejních úřadů – ředitelství a komisařství. Dvě policejní ředitelství - Praha a Brno, dvě policejní komisařství – Plzeň a Moravská Ostrava.

1.1. Historie právní úpravy služebního poměru policistů a vznik státních policejních úřadů

Z hlediska vývoje, úkolů a začlenění policie ve státním aparátu trvalo mnoho století, než se vyvinuly moderní bezpečnostní složky v každém státě, také i u nás, převážně jejich dva typy, které byly označovány v souladu s užívanou terminologií jako policie a četnictvo. Moderní policejní sbory představují neodmyslitelnou součást každé státní správy. Československý stát po svém vzniku převzal rakouský systém státní služby. Základním předpisem v oboru státní služby povahy veřejnoprávní byl po celém období první republiky zákon číslo 15/1914, ve služebním poměru státních úředníků a státních zřízenců, takzvaná Služební pragmatika, která byla postupně doplňována a pozměňována řadou dalších právních norem. Mezi hlavní, který ji i částečně modifikoval, byl zákon číslo 103/1926 Sbírkou, v úpravě platových a některých služebních poměrů státních zaměstnanců (Platový zákon). Samotná služební pragmatika se dělila na dvě hlavy, kdy první z nich se vztahovala na státní úředníky vřazené do některé hodnostní třídy.

Druhá hlava se vztahovala na zřízení, pro členy uniformované bezpečnostní stráže k mužstvu náležející, dále pro členy policejní stráže a policejní agenty.

Služební poměry Sboru stráže bezpečnosti byly upravovány různými zákony a nařízeními.

V dubnu 1920 byl přijat zákon číslo 299/1920 Sb., o četnictvu, který upravoval základní instituty služebního poměru, včetně úpravy důvodů, za kterých se příslušníci četnictva propouštěli ze Sboru. V prvorepublikové Československé republice existovaly souběžně dva režimy právní úpravy služebních poměrů, a to:

- služební poměr osob vojenských (četnictvo) a
- služební poměr státních zaměstnanců civilních (policie)

Dílčí rozdíly v úpravě finančních nároků souvisejících například se skončením služebního poměru četníků a policistů spočívaly převážně ve způsobu kodifikace těchto nároků. Zatímco nároky vyplývající se skončením služebního poměru příslušníka četnictva upravovala pouze jediná základní právní norma, která byla velmi složitá a členitá. Na vývoj pracovního zákonodárství v období 30. let měla světová hospodářská krize, nástup fašismu v Německu k moci a hrozba II. světové války.¹

Postupně vznikaly tam, kde bylo potřeba, dle finančních možností. Převážně se jednalo o policejní ředitelství, komisařství, případně expozitury těchto úřadů a pohraniční policejní komisařství. S narůstající hrozbou fašistického nebezpečí ve světě se začala státní policejní správa sjednocovat, takže v roce 1938 u nás bylo již přes sto policejních úřadů.

¹ Služební poměr příslušníků Policie České republiky, Vysokoškolská právnická učebnice, vyd. nakladatelství Linde Praha, a.s. 1999, s. 21-23

1.2. Poválečné období

V osvobozeném československém státě v dubnu roku 1945 schválila tehdejší vláda hlavní zásady výstavby nového bezpečnostního aparátu.

Směr výstavby stanovil tehdejší ministr vnitra Václav Nosek takto:

- četnictvo a policii nerozpouštět, pouze očistit a ponechat ve výkonu služby
- podchytit ozbrojenou masu občanstva, urychleně začlenit mladé lidi, které projdou výběrovým řízením do bezpečnostní služby
- vytvořit zvláštní pohotovostní jednotky jako zálohy pro pohraničí

V poválečném období v Čechách a na Moravě již existovaly různé druhy bezpečnostních složek, jako byly:

- revoluční oddíly (Revoluční gardy, Národní milice)
- závodní milice
- policejní a četnický aparát

Z těchto shora uvedených bezpečnostních složek byli vybíráni příslušníci pro nově vznikající Sbor národní bezpečnosti (SNB). Postupnost výstavbou tohoto nového Sboru národní bezpečnosti do vydání zákona o národní bezpečnosti vznikly samostatné bezpečnostní složky. V červnu roku 1945 byla vyhlášena nová organizace Sboru národní bezpečnosti. Dále byly vytvořeny tzv. zemské odbory bezpečnosti, působící při zemských národních výborech a místně odloučené pracoviště zemského odboru bezpečnosti v Brně a Ostravě.

Důležité organizační změny týkající se československé bezpečnosti proběhly na počátku padesátých let, kdy došlo k rozdělení původního ministerstva vnitra na dvě nová ministerstva a to na:

- Ministerstvo národní bezpečnosti – řídicí orgán pro Sbor národní bezpečnosti
- Ministerstvo vnitra – mělo na starost vnitřní správu a národní výbory

Na podzim roku 1953 došlo k reorganizaci, a to ke zrušení ministerstva národní bezpečnosti, veškeré úkoly přešly pod ministerstvo vnitra. Ministerstvo vnitra odpovídalo za řešení všech bezpečnostních úkolů. Od roku 1953 vláda řídila činnost státní správy a národních výborů. Ministrem vnitra se stal Rudolf Barák až do roku 1961, kdy byl z postu ministra vnitra odvolán.

1.2.1. Organizační struktura československé bezpečnosti od roku 1954 do roku 1989

V roce 1954 vznikl řídicí orgán Veřejné bezpečnosti – Hlavní správa Veřejné bezpečnosti. V průběhu 10-ti let došlo k různým změnám v oblasti československé bezpečnosti.

„V prosinci roku 1959 nabyl účinnost zákon č. 76/1959 Sb., o některých služebních poměrech vojáků, který mimo jiné zrušil i některá ustanovení zák. č. 286/1948 Sb., a od té doby byl také služební poměr příslušníků SNB upravován společně se služebním poměrem vojáků z povolání Československé lidové armády a vojsk Ministerstva vnitra (tato zákonná úprava byla platná pro příslušníky SNB do roku 1970).“²

Počínaje 1. lednem 1964 byla postupně vytvářena, převážně ve větších městech oddělení VB, jako základní organizační článek Veřejné bezpečnosti.

V roce 1966 byly zřízeny krajské správy SNB a okresní oddělení VB. K dalším zásadním změnám v oblasti československé bezpečnosti došlo v letech 1968 – 1969, kdy vznikla ústavním zákonem čísla 143/1968 československá federace. Tato změna přinesla mnoho změn v oblasti vnitřního pořádku a bezpečnosti státu. V roce 1974 musel být vydán nový zákon číslo. 40 o SNB, kdy byly dále rozhodnutím vlády také zřízeny pohotovostní útvary VB. Samotný zákon byl postaven na vedoucí úloze Komunistické strany Československa, jednotě Sboru národní bezpečnosti a prioritní ochraně majetku v socialistickém vlastnictví. Veškerá činnosti týkající se bezpečnosti státu byla podřízena ministru vnitra ČSSR.

² Služební poměr příslušníků Policie České republiky, Vysokoškolská právnická učebnice, vyd. nakladatelství Linde Praha, a.s. 1999, s. 24

Vznikem Sboru národní bezpečnosti přecházely do Veřejné bezpečnosti z různých resortů státní správy jednotlivé agendy. V rámci Sboru národní bezpečnosti vznikla správní služba, která měla na starost veškerou správní agendu, mezi kterou patřila:

- agenda občanských průkazů
- hlášení a evidence pobytu občana
- povolovací režim kulových zbraní
- zbrojní průkazy
- ověřování adres osob v příslušném obvodu

Činnost Sboru národní bezpečnosti byla ukončena revolučními změnami ve státě a společnosti v listopadu 1989 – sametovou revolucí. V rámci resortu Ministerstva vnitra ČR vznikla řada nových organizačních změn, které ovlivnily činnost všech útvarů a služeb.

1.3. Místo a úloha policie v politických režimech

Na základě shora uvedených skutečností tedy vyplývá, že samotná úloha policie je převážně postavena na základě charakteru politického režimu. Jedná se tedy o uvedené politické režimy:

- **totalitní režim** – zde byla policie kontrolována pouze vládoucí elitou, v jejímž zájmu i vystupuje
- **policejní režim** – policie přijímá politická rozhodnutí, kdy výkonná a kontrolní moc byla v rukou policie. V policejním režimu nebyl rozhodující zákon, ale názor a zájem konkrétního mocensko-policejního orgánu. Zde politická státní optika je postupně zaměňována optikou policejní, kdy hlavní roli ve společnosti, tedy ve státě, sehraávají mocenské prostředky
- **demokratický režim** – v tomto režimu již policie nefunguje jako nástroj státu, jako v předchozích režimech. Policie je podrobena celospolečenské kontrole a její kompetence jsou pouze vymezeny na základě příslušných zákonů, které schvaluje příslušný zákonodárny orgán daného státu. Policie v demokratickém režimu - státu vystupuje jako nadstranický nástroj, její povinností je ochraňovat

daný ústavní systém a práva všech občanů. V rozhodování by měla policie vystupovat nestranně vůči subjektům.³

³ DANICS Š., *Úvod do politologie na PA ČR*, vyd. Policejní akademie České republiky, Praha 4, s. 124 - 125

2. Pojetí úlohy policie ve společnosti

Policie je organickou součástí výkonné moci každého státu, přičemž jejím hlavním úkolem je udržovat vnitřní pořádek a bezpečnost.

Policejní útvary vnikaly v 19. století v reakci na zintenzivňující se sociální nepokoje ze strany občanů a dále na sílící politickou nespokojenost. Zaměřenost policie na vnitřní pořádek znamená, že se do veřejného života zapojuje běžně a každodenně.

Policie je také těsněji než armáda začleněna do společnosti, její příslušníci i se svými rodinami žijí ve společenstvech, ve kterých pracují. Dále policie obvykle užívá nevojenské postupy, jelikož alespoň částečně spoléhá na konsens a legitimitu.

2.1. Přístupy k policejní činnosti ve společnosti

Existují tři různé přístupy policie k podstatě policejní činnosti a k úloze policie ve společnosti.

2.1.1. Liberální přístup

„Z liberálního přístupu-pohledu je policie složka v podstatě neutrální, jejímž úkolem je chránit individuální práva a svobody, a tak udržovat veřejný pořádek. Podle tohoto názoru policie působí v rámci celkového konsensu a těší se vysoké míře legitimacy, založené na představě, že výkonem policejních činností (policing) se udržuje stabilita společnosti a chrání se bezpečnost osob. Hlavním úkolem policie je chránit občany mezi sebou, jednoho před druhým. Jelikož přitom jde o důsledné dodržování vlády práva (viz str. 320), policie žádnou širší funkci nemá.“⁴

⁴ HEYWOOD, A. *Politologie*, přeložil z anglického originálu Policy Zdeněk Masopust, vyd. Praha: nakladatelství Eurolex Bohemia s.r.o. 2004, s. 410

2.1.2. Konzervativní přístup

„Konzervativní pohled zdůrazňuje roli policie při udržování autority státu a při zajišťování, že se jurisdikce státu uplatní v celé společnosti. Tento názor, vycházející z pesimističtějšího pohledu na lidskou přirozenost, podtrhuje význam policie jako donucovací složky, schopné zvládat společenský neklid a vypořádat se s rušením veřejného pořádku. Policie se tak nutně chápe jako mechanismus politické kontroly.“⁵

2.1.3. Radikální přístup

„Radikální pohled přichází s mnohem kritičtějším postojem k moci policie. Policii prezentuje jako nástroj tlaku, který se užívá v zájmu spíše státu než lidu a který slouží spíše elitám než masám. Marxistická varianta této teorie chápe policii konkrétně jako ochránce vlastnictví a prosazovatele zájmů třídy kapitalistů.“

Na roli policie má rovněž vliv povaha politického systému, v jehož rámci policie působí, a to, jak vláda policii využívá. Obvykle se rozlišuje zajišťování veřejného pořádku (civil policing) a plnění politických úkolů (politoval policing) a shledávají se rozdíly mezi liberálními státy a tzv. státy policejními.“⁶

Z uvedených přístupů tedy vyplývá, že hlavním úkolem policie je vynucovat právo a udržovat veřejný pořádek. Rovněž tak může mít policie i politický charakter, jsou-li v ní sociální a jiné předsudky, používá-li se při občanských nepokojích či politických sporech, kdy se policie mění v soukromou armádu státu, přesněji sloužící jedině zájmům vládnoucí elity v dané době.

⁵ HEYWOOD, A. *Politologie*, přeložil z anglického originálu Policy Zdeněk Masopust, vyd. Praha:nakladatelství Eurolex Bohemia s.r.o. 2004, s. 410

⁶ tamtéž, s. 410

3. Transformace Policie České republiky pro roce 1989

Po sametové revoluci proběhla v policejním sboru řada změn, jak v názvu, tak v personálním obsazení. Po sametové revoluci, která proběhla v roce 1989, vznikl zákon č. 186/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků Policie České republiky.

Shora uvedený zákon byl poté nahrazen novým zákonem ČNR čísla 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Hlavním důvodem vzniku zákona ČNR čísla 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů byla skutečnost, že problematika služebního poměru pro příslušníky Policie České republiky, Hasičského záchranného sboru České republiky, Vězeňské služby České republiky a Celní zprávy České republiky byla upravena různými zákony.

3.1. Dopad nového policejního zákona na platy policistů České republiky

Platové poměry příslušníků bezpečnostních sborů byly rovněž upraveny řadou různých zákonů, vyhláškami, výnosy a dále pak rozkazem ministra spravedlnosti č. 12/1992 Sb., kterým se ve vězeňské službě České republiky prováděli některá ustanovení zákona č. 186/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků Policie České republiky.

Z uvedeného vyplývá, že předešlá právní úprava zákona č. 186/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů byla právně roztržštěna, a to jak po stránce věcné, tak i po stránce formální, neboť obsahovala různé formy právních předpisů.

Současný zákon ČNR č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů nepřinesl dle mého názoru žádné pozitiva, spíše naopak. Mnoho příslušníků PČR skončilo ještě podle starého zákona č. 186/1992 Sb., a to převážně z finančních důvodů pro ně přijatelnější.

3.2. Evidence volných služebních míst

Ministerstvo vede evidenci volných služebních míst v bezpečnostních sborech, s výjimkou zpravodajských služeb, a evidenci údajů o příslušnících těchto bezpečnostních sborů, zařazených v záloze, odvolaných ze služebního místa a o příslušnících, kteří požádali o převedení na jiné služební místo.

Evidenci údajů o příslušnících vede ministerstvo v rozsahu údaje o čísle služebního průkazu a o dosaženém vzdělání. Bezpečnostní sbor, s výjimkou zpravodajské služby, je povinen sdělit tyto údaje ministerstvu bez zbytečného odkladu v písemné nebo elektronické podobě a průběžně je aktualizovat. Evidenci volných služebních míst ve zpravodajské službě a evidenci osobních údajů o příslušnících zpravodajských služeb vede zpravodajská služba.

Vedle služebního poměru nabízí policie také uplatnění v pracovním poměru, který je upraven zákoníkem práce. Obvykle se jedná o pracovní pozice v oblasti servisní údržby, programátorů, techniků a v omezeném počtu i některých dalších specializací. Podmínky pro přijetí i přijímací řízení však nepřekračují běžný standard (zdravotní prohlídka nezbytná pro nástup do zaměstnání, bezúhonnost, popř. psychologické vyšetření).

3.3. Cíle zákonodárského sboru

Cílem zákonodárského sboru tedy bylo vytvořit nový zákon, který by sjednotil roztráštěné právní úpravy služebních poměrů příslušníků ozbrojených sborů, upravit komplexně specifický státní služební vztah příslušníků plnicích úkoly státu v bezpečnostních sborech tak, aby nedošlo v nejširší míře k jeho oddělení od zákoníku práce a dalších pracovně právních předpisů, které platí v civilní sféře.

Při přípravě návrhu zákona ČNR čísla 361/2003 Sb., byly vzaty v úvahu právní předpisy Evropského společenství, které se upravované problematiky dotýkaly, zejména šlo o směrnice, jež upravovaly v obecné poloze pracovní podmínky, stanovovaly důležité pracovně právní zásady, jako například stejnou odměnu za práci pro muže a ženy, rovné zacházení pro muže a ženy a na ně navazující oprávnění.

3.4. Navržená právní úprava a principy výstavby PČR

Navržená právní úprava zákona ČNR čísla 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků ozbrojených sborů měla posílit sociální jistoty příslušníků bezpečnostních sborů a očekávala, že přinese stabilizaci příslušníků těchto, kteří měli zvýšit důvěru v bezpečnostní složky státu.

Realizace návrhu zákona byla propočtena pro 72 700 příslušníků bezpečnostních sborů, kde výchozím hlediskem pro propočet mzdových prostředků na rok 2004 při účinnosti zákona č. 143/1992 Sb., o platu a odměně za pracovní pohotovost v rozpočtových a v některých dalších organizacích a orgánech, je 12-ti % navýšení tarifů při přechodu na 16 platových tříd.⁷

Průměrný služební příjem příslušníka bezpečnostního sboru v roce 2004 se předpokládal cca 24 760,- Kč, měsíční pevné složky platu na přepočtenou průměrnou platovou třídu činí 16 330,- Kč (platový tarif – 14 030,- Kč a hodnostní příplatek – 2 300,- Kč, průměrná platová třída ve stávající 12-ti třídní tarifní soustavě 7,41).⁸

Navrhovaná konstrukce platového tarifu vychází jako 1,00 násobek průměrné nominální měsíční mzdy fyzických osob v nepodnikatelské sféře dosažené podle zveřejněných údajů ČSÚ za předminulý kalendářní rok s tím, že pro roky 2005 a 2006 se použije výše koeficientu 0,95. Pro kalkulaci roku 2003 pro účinnost zákona od roku 2005 je použita např. propočtená průměrná nominální mzda ve výši 15 351,- Kč.⁹

Pokud dosáhne v roce 2004 průměrný služební příjem příslušníka bezpečnostního sboru 24 760,- Kč, tak v případě nabytí účinnosti nového služebního zákona dnem 1. 1. 2005 se předpokládalo zvýšení na cca 31 767,- Kč, tzn. meziroční nárůst o 28 %.¹⁰

Nový zákon o služebním poměru příslušníků ozbrojených sborů čísla 361/2003 Sb., vešel v účinnost dne 1. ledna 2007 a vnesl do nejen policejních řad mnoho nového. Oproti minulému zákonu o služebním poměru příslušníků Policie České republiky č. 186/1992 Sb., zákonodárci okleštili nárokové části platu, neboť došlo ke zrušení hodnostního příplatku a ke zrušení příplatku za odsloužené noční služby, služby ve

⁷ Důvodová zpráva v zákoně čísla 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, s. 93

⁸ tamtéž, s. 93

⁹ tamtéž, s. 93

¹⁰ tamtéž, s. 93

dnech pracovního volna a za služby vykonané ve svátek. Podle § 113 nového služebního zákona služební příjem tvoří: „*a) základní tarif, b) příplatek za vedení, c) příplatek za službu v zahraničí, d) zvláštní příplatek, e) osobní příplatek, f) odměna.*“¹¹

Jednotlivé uvedené složky platu jsou dále upraveny v §§ 114 a 122 vyjma § 121, který byl zrušen. Nutno ovšem podotknout, že nárokovými složkami služebního příjmu jsou pouze základní tarif a zvláštní příplatek a tak u mnoha policistů v letošním roce došlo ke snížení měsíčního služebního příjmu oproti loňskému roku. Ke snížení měsíčního služebního příjmu došlo zejména u policistů základních policejních útvarů, kteří slouží ve směnném provozu, tedy ve dvousměnném, třisměnném nebo nepřetržitém, neboť jim nejsou vypláceny příplatky za službu v noci, ve svátek a ve dnech pracovního klidu. Zákonodárce sice v § 114 nového zákona příslušníkům pracujícím ve směnném provozu zvyšuje základní tarif o 10 % oproti příslušníkům pracujícím v rovnoměrném provozu, ale při odečtení hodnotního příplatku ve většině případů nedosáhnou na výši měsíčního služebního příjmu v roce 2006.

Dalším sporným ustanovením nového zákona je § 125 upravující náhradní volno a služební příjem za službu přes čas, který zní: „*Příslušník má nárok na náhradní volno za každou hodinu služby přesčas nad 150 hodin v kalendářním roce. Neposkytne-li bezpečnostní sbor příslušníkovi náhradní volno v době 3 kalendářních měsíců po výkonu služby přesčas nebo jinak dohodnuté době, má nárok na poměrnou část přiznaného základního tarifu, osobního příplatku a zvláštního příplatku, který připadá na každou tuto hodinu služby přesčas v kalendářním měsíci, v němž koná službu.*“¹²

V praxi to tak znamená, že každému policistovi může být v průběhu kalendářního roku nařízena služba v době 150 hodin nad rámec základního fondu pracovní doby, za kterou mu nebude vyplacen služební příjem. Druhou nejcitlivější částí nového zákona jsou služební hodnosti.

Tyto jsou v současné době zcela nově koncipovány a současnou služební hodnost nelze srovnávat s minulým systémem hodností, který vycházel z hodností vojenských, a to jak názvem, tak způsobem povyšování a jmenování do hodností.

¹¹ Zákon číslo 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, § 113

¹² Zákon číslo 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních zdrojů, § 125

V současné době služební hodnost vyjadřuje určitou úroveň postavení příslušníka v hierarchii jedenáctistupňové škály služebních hodností. Pro každé služební místo je podle složitosti, odpovědnosti a namáhavosti služby stanovena konkrétní služební hodnost podle charakteristik výkonů služby ve služebních hodnostech.¹³

Tato změna měla za následek to, že například vedoucí Obvodního oddělení Policie České republiky, který sloužil dvacet let a za uvedené období služby dosáhl hodnosti major, byl ze dne na den v očích veřejnosti v podstatě degradován, neboť vedoucímu Obvodního oddělení Policie České republiky byla dle nového zákona a systematizace určena funkce komisař s hodnostním označením nadporučík. Nový zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů čísla 361/2003 Sb., vyvolal nejen v řadách určité části Policie České republiky velkou nespokojenost, která vyvrcholila vůbec první demonstrací policistů a hasičů dne 22. února 2007 u Křižíkovy fontány v Praze, přičemž se jí zúčastnilo na 2500 nespokojených policistů a hasičů. Na předem ohlášenou demonstraci, které se zcela určitě nezúčastnili všichni nespokojení příslušníci bezpečnostních sborů, se nedostavil nikdo ze zákonodárského sboru České republiky.

¹³ Noviny nezávislého odborového svazu Policie České republiky 'Naše policie, ročník 13, číslo 12,2006

4. Možnosti občanské kontroly Policie České republiky

Výkon policejní služby je takřka permanentně **pod kontrolou veřejnosti**, která velmi citlivě vnímá, posuzuje a hodnotí chování a jednání každého jednotlivého policisty a přenáší je na charakteristiku policejního sboru jako celku, ale nejen jeho, ale i na charakteristiku fungování státu a vůbec celého politického systému, jehož je policie nejcitlivější a nejviditelnější „*prodlouženou rukou*“. Takováto generalizace je samozřejmě často neoprávněná, nicméně každý policista musí počítat s její všudypřítomností.¹⁴

4.1. Vládní kontrola policie, nebo kontrola veřejnosti

Samotná kontrola policie má určité představy a to jak v pozitivním smyslu, tak v negativním smyslu. V pozitivním smyslu poukazuje dohled nad policií řádně ustanovenou politickou autoritou, kdy policie v pozitivním smyslu bývá převážně oddaná a věrná vůči např. zákonům. V opačném - negativním smyslu je policie zpolitizována a je spojena s potřebami vlády, která právně v dané době vládne, je u moci. Co se týče policejních složek, které jsou odpovědné veřejnosti – kontrola veřejnosti policie je převážně v decentralizovaném modelu. Decentralizace je společenský stav, kdy je z vyšších společenských složek na nižší složky převedeno větší množství pravomocí a s tím i příslušné odpovědnosti. V případě zcela decentralizovaného uspořádání jsou složky úplně závislé na ústředních orgánech.

4.2. Kontrola policie v užším a širším slova smyslu

Policie v užším a širším slova smyslu je byrokratickou státní organizací s centralistickým velením, kde hlavní roli hraje parlament. V naší republice se parlament skládá ze dvou komor a to z horní komory – Senát a dolní komory – Poslanecká sněmovna. Samotná kontrola policie v širším rámci probíhá již na základě dělby státní moci, tedy ze strany parlamentu v České republice.

¹⁴ Měsíčník POLICISTA 6/2009, vydává MV ČR, příloha s. XII, odstavec 7

4.3. Samotné způsoby občanské kontroly Policie České republiky

V rámci České republiky mohou občané kontrolovat činnost Policie České republiky prostřednictvím parlamentu, a to po stránce:

- legislativní – v této oblasti parlament vydává příslušné zákony pro Policii České republiky, kdy lid si volbami volí zákonodárce do parlamentu a tím i tedy ovlivňuje, kdo se bude podílet na utváření samotných příslušných zákonů policie
- rozpočtem – zde dle mého názoru platí stále pravidlo, že příslušníci Policie České republiky jsou placeni z daní lidu
- cestou kontroly představitele výkonné moci – zde činnost policie je podřízena ministerstvu vnitra, které je součástí vlády a parlamentu České republiky, kam ministerstvo vnitra předkládá svojí činnost – rovněž tak činnost v oblasti kontroly Policie České republiky
- a další kontrolní orgány mezi, které patří například trvalá komise, která je oprávněna kontrolovat operativní prostředky užívané policií – pouze operativní prostředky, které může Policie České republiky používat pouze v rámci příslušných zákonů

5. Apolitičnost nebo nadstranickost policie

Policie může být nástrojem udržování veřejného pořádku, nebo nástrojem politické represe a zvláště. Jakým způsobem bude tato mocenská složka vystupovat, závisí na vztahu policie k politice. Řešit tuto otázku je potřebné nejenom z hlediska praktického profesního zájmu, ale zejména z dlouhodobého celospolečenského zájmu. Vždyť policie by měla být politicky neutrální a loajální vůči každé vládě, která vzešla ze svobodných voleb. V zásadě potom platí, že policejní strategii předchází strategie politická, neboť profesionálním policistům nepřísluší přijímat politická rozhodnutí, ale pouze je prosazovat v rámci platných zákonů.¹⁵

Policie by v ideálním případě neměla svojí činností zasahovat do politiky, a na druhé straně by neměla být politikou zneužívána při řešení politických otázek. K tomu má přispět právě princip apolitičnosti, který požaduje, aby policejní činnost byla co nejvíce „odpolitizována“ a vyznačovala se vysokou odborností. Alarmující je dnes skutečnost, že někteří policisté vidí v principu apolitičnosti alibi, jak se o politiku nezajímat vůbec. Všichni, ať chceme či ne, jsme objektem politiky a různou měrou na ní participujeme. A policista, ve své každodenní práci, se podílí na realizaci státní politiky v oblasti zajišťování veřejného pořádku, a proto by měl o ní něco vědět. Měl by znát aktuální vnitropolitické problémy a všimnout si zejména politicko-bezpečnostní dimenze těchto problémů, neboť z toho může v obecné rovině vyvodit, za jakých okolností a v jakém rozsahu bude jeho práce třeba.

Jinými slovy, když se policista nebude zajímat o politiku, neznamená to ještě, že se politika nebude zajímat o něj. Tímto pasivním přístupem se rovněž policista sám zbavuje možnosti využívat svá základní práva, včetně politických. V našich podmínkách je sice policista ze zákona omezen na právu sdružovat se v politických stranách a hnutích, ale to přece neznamená, že nemá své vlastní politické přesvědčení, které může svobodně vyjádřit ve volbách.

Kromě aktivní stránky volebního práva může policista využít i jeho pasivní stránku, tj. ucházet se jako nestranný kandidát o přízeň voličů. Jde o možnost kandidovat do

¹⁵ DANICS Š., *Úvod do politologie na PA ČR*, vyd. Policejní akademie České republiky, Praha 4, s. 125

Senátu ČR. Rovněž by nás neměla zaskočit přítomnost policisty ve volebních komisích, pokud zde nebude zastupovat politickou stranu, ale občaný jako nezávislý člen.

Z uvedeného vyplývá, že by nebylo od věci princip apolitičnosti policie nahradit principem nadstranickosti, který jasněji vymezuje postavení policisty a zároveň uvolňuje prostor pro jeho občanskou aktivitu. Je totiž načase začít vnímat policistu jako občana v uniformě. To by bylo plně v kontextu s evropskou „Deklarací o policii“, zdůrazňující, že policisté mají možnost vytvářet profesní organizace, stát se jejich členy a aktivně se podílet na jejich činnosti, což jim nesmí být nijak k újmě.¹⁶

V tomto směru se mohou naši policisté podílet na práci mezinárodní policejní asociace, známé pod zkratkou IPA - International Police Association. Angažovat se mohou rovněž v rámci profesních odborů, kde mohou participovat na jednáních o postavení policie v demokratickém státě.

¹⁶ DANICS Š., *Úvod do politologie na PA ČR*, vyd. Policejní akademie České republiky, Praha 4, s. 126

5.1. Policejní dilema

V každé společnosti je policie nástrojem politiky, a subjekt, který je oprávněný ji používat, je stát. Demokratický stát však reprezentuje zájem původního suveréna, tj. lidu. Vzniká tak dilema, zda je policie nástrojem státu, tj. jeho politické reprezentace, anebo jeho občanů. Identifikace policie buď jen s vládnoucí elitou, anebo s lidem, jsou dvě krajní interpretace tohoto problému.

Policejní stát, stát, ve kterém hraje rozhodující úlohu policie. Termín se používá spíše v souvislosti s režimy 19. století (např. pro Bachův absolutismus). V moderních totalitních fašistických a komunistických státech hrála policie také důležitou roli, byla však pouze částí komplexního totalitního systému (totalitarismus).¹⁷

5.2. Situace postavení policie

Situace, v níž se postavení policie vyjevuje v těchto krajních polohách, jsou typické pro takové události, jako jsou masové vzpoury, demonstrace, stávkové akce a jiné občanské nepokoje. V těchto případech policie jednoznačně vystupuje jako donucovací nástroj vlády, a v očích veřejnosti ztrácí svoji legitimitu. Vzpomeňme jenom policejní řešení národnostních a náboženských sporů v případě Basků v severním Španělsku nebo spory katolíků a protestantů v Severním Irsku, kde významná část obyvatelstva považuje policii za nelegitimní sílu. Dlužno dodat, že z průzkumů veřejného mínění vyplývá, že důvěra občanů k policii u nás je na nejnižší úrovni za posledních pět let. Do budoucna bude pravděpodobně narůstat počet náboženských a etnických sporů za asistence policie, jakožto logický důsledek sílící migrace muslimů a jiných náboženských kultur a etnik na území EU, což bude mít podle předpokladů rozporuplný dopad na vztah občanů k policii.

V Nizozemí musí policie čelit sílícímu vzájemnému rasismu, který se rozpoutal poté, co islámský extrémista zavraždil 2. listopadu tohoto roku nizozemského filmového režiséra The van Gogha. Ten svým filmem „Submission“ (Poddanost) přiblížil násilí páchané na ženách v jedné z muslimských rodin v Somálsku. To odstartovalo vlnu násilí v Nizozemí, kde na jedné straně jsou zapalovány muslimské školy a na druhé straně protestanské kostely. Samotná ministryně pro integraci konstatovala, že pověst

¹⁷ ŽALOUDEK, K. *Encyklopedie politiky*. vyd. Praha: nakladatelství Libri, 1996, s. 20

Nizozemska jako vzoru evropské multikulturní společnosti vzala za své. V poslední době musela totiž nizozemská policie zasahovat i proti islámským teroristům, kteří začali stupňovat svoje aktivity.

5.3. Placené policejní síly

Placené policejní síly jsou nedávný vynález – ve Spojeném království se datuje od roku 1829, ve Francii, Rusku i jinde však byla policie známa již dříve. Rychle získala na moci a stávala se stále složitějším útvarům, dnes se téměř všude soudí, že je nezbytná a že ji potřebuje téměř každý. Její moc není všude stejná, mění se podle místa a podle politické struktury, protože je nástrojem donucujícím k zachování práva, je její povaha zčásti určena právě charakterem práva, jehož zachovávání vynucuje. Za proměnné veličiny tu třeba pokládat:

- i. rozsah, tj. množství policistů na hlavu obyvatelstva,
- ii. pravomoc, např. pravomoc k osobní prohlídce, s písemným příkazem k takové prohlídce či bez něho, pravomoc k zatčení, uvalení vazby, uvěznění, výslechu či k jinému omezení osobní svobody;
- iii. opatření k nápravě, tedy do jaké míry občané smějí (*de iure*) a do jaké míry mohou (*de facto*) dosáhnout nápravy (např. prostřednictvím kontrolního orgánu nebo soudu) proti policejnímu důstojníkovi, který jedná *ultra vires* (doslova „nad síly“), tj. který překračuje pravomoc mu svěřenou,
- iv. otevřenost, tedy do jaké míry může policie jednat tajně a jakým způsobem může pronikat do soukromého života občanů,
- v. ozbrojení, tj. které zbraně může policie použít při donucování k zachování práva a kdy.¹⁸

Nutno odlišit ty systémy, které se opatřily stálým aktivním dozorem policie, od těch, které jí dovolují zasáhnout pouze v případě, kdy je porušeno právo. Vycházíme-li z přesvědčivého názoru, že policie musí mít jistou moc, aby mohla plnit své funkce, mohou se jevit právní prostředky k nápravě nedostatečné v tom smyslu, že nemusejí být silnější než prostředky k zastrašení, které může policie uplatnit vůči tomu, kdo by si na ni chtěl stěžovat. Z těchto důvodů se v mnoha západních zemích vyvinuly vyšetřující

¹⁸ SCRUTON, R. *Slovník politického myšlení*. vyd. Brno: nakladatelství Atlantis, spol. s r.o., 1999, s. 104 a 105

komise, které se snaží vykonávat dozor nezávisle na policii, a také bránit zneužívání moci dříve, než se rozšíří.¹⁹

¹⁹ SCRUTON, R. *Slovník politického myšlení*. vyd. Brno: nakladatelství Atlantis, spol. s r.o., 1999, s. 105

6. Charakteristika pilířů současné reformy Policie České republiky

Samotným cílem pilířů současné reformy PČR je nastínit občanům České republiky, že policie má být vnímána občany jako její partner, pomocník a ochránce, který přispívá k tomu, aby se každý jednotlivec v naší republice cílem bezpečně a v případě potřeby, aby se mohl na příslušný orgán obrátit s žádostí o pomoc. Zároveň reforma by měla přinést samotným policistům, aby byli na svou práci hrdí, rovněž tak na svou příslušnost k samotnému policejnímu sboru. Hlavním cílem celkové reformy je přinést občanům bezpečí a policistům upravit takové pracovní podmínky, aby je jejich práce bavila a přinášela uspokojení, jak po materiální stránce, tak po stránce psychické a fyzické.

6.1. Základní pilíře reformy policie

Současná reforma Policie České republiky je postavena na 10. základních pilířích legislativní a nelegislativní povahy:

- 1. pilíř** – působnost, pravomoci Policie České republiky a dalších subjektů podílejících se na zajišťování vnitřní bezpečnosti státu. Do tohoto pilíře patří snaha zapojit ostatní subjekty do odpovědnosti za veřejný pořádek a bezpečnost.
- 2. pilíř** – Policie České republiky jako partner dalších orgánů státu, územních samosprávných celků, mimo jiné i samotné veřejnosti. Dále územní členění policie a územní členění samosprávy, soudů a státních zastupitelství, kdy mezi těmito subjekty by měla být nastavena spolupráce.
- 3. pilíř** - postavení Policie České republiky z ekonomického hlediska, kde by policie měla mít větší ekonomickou samostatnost.
- 4. pilíř** - samotná vnitřní a vnější kontrola, nastavení účinných kontrolních mechanismů mezi nimi. Sem patří také varianta mimoresortního kontrolního útvaru.
- 5. pilíř** - profesionalita policistů Policie České republiky – jejich vzdělávání „celoživotní“. V rámci vzdělávání reagovat na potřeby praxe policistů, vychovávat policejní odborníky, schopné manažery Policie České republiky, jak v oblasti financí, tak po celkové personální stránce, zajistit přenesení

nejnovějších poznatků ze světa pro nové absolventy – zájemce o policejní činnost

6. pilíř - práce s lidmi v rámci služebního zákona. Sem patří zmenšit celkový počet vedoucích pracovníků, vytvoření nového schématu služebních a pracovních míst v rámci Policie České republiky. Mimo jiné obsadit příslušné pozice, vytvořené v rámci Policie České republiky, schopnými policisty, kteří budou ovládat danou problematiku.

7. pilíř – vstřícná tvář Policie České republiky – v rámci tohoto pilíře byl vytvořen projekt P 1000, kdy se policie měla více otevřít občanům. Mnoho služeben Policie České republiky v rámci státu prošlo rekonstrukcí, dovybavení policejních služeben lepším nábytkem a dalšími věcmi potřebné pro chod policejní služby.

8. pilíř - v rámci tohoto pilíře měla reforma za úkol novou strukturu neuniformované policie. Mezi součásti neuniformované policie patří například Služba kriminální policie. Zde byly zřízeny analytické pracoviště, dále zřízení Národního kriminálního úřadu Policejního prezidia České republiky a další.

9. pilíř - tato část pilíře se zabývala problematikou, týkající se administrativní práce policistů, kdy z papírové, psané na psacích strojích, vše přešlo do podoby elektronické. V rámci Policie České republiky bylo zřízeno Elektronické trestní řízení „ETŘ“, které obsahuje veškeré dokumenty, které potřebuje policista při provádění služebních úkonů. Toto Elektronické trestní řízení umožňuje rovněž převod spisu na jinou součást Policie České republiky v rámci České republiky.

10. pilíř – debyrokratizace – v rámci tohoto pilíře se jedná o zjednodušení v současné době velmi vysokých počet interních předpisů a nařízení, které jsou v rámci resortu Policie České republiky.

Velká část reformy je obsažena v novém zákoně čísla 273/2008 Sb., o Policii České republiky s účinností dnem 1. ledna 2009 a změny souvisejících předpisů. Z dlouhodobého hlediska je datum 1. ledna 2012, kdy by mělo fungovat 14 krajských policejních správ, tak jako je v současné době krajů, kterých máme 14. To znamená, že v každém kraji by existovala jedna policejní správa. Stejným cílem je i vytvoření

Generální inspekce bezpečnostních sborů, která by měla být nezávislá na bezpečnostním sboru, tak jako je Inspekce ministerstva vnitra, kde je mnoho policistů, kteří sloužili na různých součástech Policie České republiky.

Reforma Policie České republiky je dlouhodobým procesem, jedná se o dlouhodobý projekt několika dalších let, s nímž musí být spojena i změna všech dotčených subjektů. Reforma se týká oblasti legislativní a nelegislativní části.

7. Statistiky počtů policistů v rámci pořádkové a železniční Policie České republiky

V dnešní době služba pořádkové a železniční Policie České republiky má největší počet policistů. Zabezpečuje plnění úkolů v rámci příslušných zákonů v oblasti veřejného pořádku a bezpečnosti. Služba pořádkové Policie České republiky je jednou ze základních služeb v rámci České republiky. Právě služba pořádkové a železniční policie je základních pilířem, kdy její policisté jsou jako první, kteří jednají s občany naší společnosti, rovněž tak s cizími občany jiných států, právnickými osobami a dalšími institucemi. V současné době má pořádková a železniční policie okolo 16 000 policistů.

7.1. Hlavní úkoly pořádkové a železniční policie

Mezi hlavní úkoly mimo jiné patří:

- organizovat a koordinovat opatření v oblasti ochrany veřejného pořádku, řídit a koordinovat výkon pořádkové policie při realizaci bezpečnostních opatření a policejních akcí, přesahující rámec dvou a více okresů,
- provádět analytickou, kontrolní a metodickou činnost ve vztahu k obvodním oddělením policie okresních ředitelství v kraji, zaměřenou zejména na plnění úkolů na úseku ochrany veřejného pořádku, kriminality, trestního řízení a řešení přestupků, dohledu nad bezpečností a plynulostí silničního provozu,
- zajišťovat kurzy a výcvik speciálních činností policie pro příslušníky-potápěče a vůdce malých plavidel,
- zabezpečovat odbornou, metodickou a kontrolní činnost,
- zabezpečovat plnění úkolů na úseku služební kynologie v rámci působnosti správy, včetně plnění úkolů na úseku zajištění místa činu, pátrání po pachových stopách a práce související s činností pachového střediska,
- spolupracovat s orgány veřejné správy a samosprávy, právnickými a fyzickými osobami, právnickými a fyzickými osobami,
- koordinovat prostřednictvím operativních porad služebních funkcionářů činnost a spolupráci organizačních článků správy kraje a okresních ředitelství

s oblastním ředitelstvím služby cizinecké a pohraniční policie oblasti problematiky služby pořádkové a železniční policie.²⁰

Pořádková a železniční policie je jednou s nejpočetnější základnou policistů Policie České republiky. Její členové musejí projít důkladným kurzem, který převážně trvá jeden rok. V rámci kurzu jsou proškoleni ze všech důležitých předpisů, zákonů a dalších právních norem, které potřebují pro svou následující vlastní práci na příslušných útvarech, kam byli zařazeni. Současná právní legislativa České republiky je velmi složitá a právě proto by se každý policista měl spíše více následně naučit v samotné praxi a následně v samotném výkonu. Hlavně by se měl naučit rozlišovat věci, které buď spadají do trestního řízení, nebo do přestupkového řízení, případně pokud se jedná o občansko-právní věci. Než se vůbec jednotlivý muž či žena dostane do řad Policie České republiky, musí projít důkladným, a docela poměrně náročným výběrovým řízením. Součástí každého výběrového řízení je psychologické vyšetření, následně pokračuje prozkoušení z fyzické zdatnosti a poté musí projít lékařským vyšetřením. Poté může být stanoveno, zda-li muž či žena může být přijat do řad Policie České republiky či ne.

Postavení a činnost Policie České republiky je obsaženo v hlavě I zákona číslo 273/2008 Sb., o Policii České republiky. V § 2 citovaného zákona se uvádí že: „***Policie slouží veřejnosti. Jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony, přímo použitelnými předpisy Evropských společenství nebo mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu (dále jen „mezinárodní smlouva“)***“.²¹

Z příslušného ustanovení § 2 zákona číslo 273/2008 Sb., o Policii České republiky převážně vyplývá, že příslušníci Policie České republiky slouží občanům naší země. S tímto paragrafem si však může položit mnoho otázek. Mezi hlavní otázku bychom mohli zařadit, zda-li je skutečně policie připravena sloužit veřejnosti, zda-li má dostatečné zázemí, aby mohla svoje úkoly plnit řádně a svědomitě, tak jak se to od nich očekává. V současné době je v naší republice ekonomická krize, ta se nedotýká jenom

²⁰ Ministerstvo vnitra České republiky-komentář k analýze [cit. 27. 12. 2009]. Dostupné z <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/rs_atlantic/policie/severocesky/ustiprezentace/531>

²¹ Zákon o číslo 273/2008 Sb., o Policii České republiky, § 2, s. 3-4, vydalo Policejní Prezidium ČR 2008, tiskárna Ministerstva vnitra

materiální stránky u Policie České republiky, ale také samotných platů policistů. Většina zkušených policistů z řad Policie České republiky odchází a přicházejí noví, mladí členové, kteří mají zájem sloužit u Policie České republiky. V této skutečnosti si poté můžeme položit otázku, kdo vlastně nové nástupce, kteří mají zájem sloužit u policie, bude zaučovat, když větší množství velmi zkušených policistů z řad Policie České republiky odchází?

Touto problematikou se již delší dobu zabývá Ministerstvo vnitra České republiky. Jsou pořádány různé náborové kampaně. Dle různých zveřejněných článků se prý v rámci náborových kampaní přihlásilo větší množství zájemců, kteří by rádi vstoupili do řad Policie České republiky. Stále ale visí otázka, zda-li u policie zůstanou nějakí zkušení policisté, kteří by nováčky zaučili do policejní, každodenní práce. Vždyť povolání policisty je převážně na celý život a nejenom v době služby. Policistou se stává člověk nejenom ve službě, ale i mimo službu.

Jako každý začátek, tak i začátek u samotné policie je v dnešní době velmi složitý. Každý řadový člen Policie České republiky podepisuje smlouvu o služebním poměru na dobu určitou, a to na dobu tří let. Po absolvování povinného kurzu musí každý jednotlivec složit řádně zkoušky, aby mohl vykonávat policejní činnost. Za tři roky jde na tzv. přezkoušení z právních norem. Teprve za tři roky se jeho smlouva změní s dobou na neurčito.

Myslím si, že právě služba u pořádkové a železniční policie každého jednotlivce naučí nejvíce. Každý policista by měl dle mého názoru právě projít touto službou, než se sám rozhodne, zda-li u této služby zůstane nebo by se rád věnoval jiné činnosti, kterou samotná Policie České republiky nabízí.

8. Systém policejního vzdělávání

Samotný systém policejního vzdělávání policistů České republiky je řízen Odborem vzdělávání a správy policejního školství v úzké spolupráci se skupinou vzdělávání, služební přípravy a sportu Policejního prezidia České republiky. Systém policejního vzdělávání v současné době zastřešuje celkem 5 škol se statutem vyšší policejní škola, dále na těchto 5 vyšších policejních škol navazuje Policejní akademie České republiky, což by státní škola, kam mohou rovněž studovat nejenom samotní policisté, ale i řadový občané. V rámci systému dále existují různá školní policejní střediska, kde probíhá reálná výuka policistů a dalších členů Policie České republiky.

8.1. Vliv legislativních změn na dosavadní systém vzdělávání policistů

Nabytím účinnosti zákona čísla 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů došlo dnem 1. ledna 2007 v právním řádu České republiky k zásadní změně týkající se celého spektra požadavků na kvalifikaci příslušníků všech bezpečnostních sborů, mimo jiné i samotné Policie České republiky. Vazba mezi plněním kvalifikačních a dalších odborných požadavků, odměňování a principy kariérního postupu policistů České republiky byla převedena z režimu zákona číslo 143/1992 Sb. a zákona číslo 186/1992 Sb. do působnosti následujícího zákona čísla 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Hlavní změnou, ke které došlo, bylo vedle rigorózního stanovení požadavku plnění stupně vzdělání pro zastávané služební místo bez možnosti udělování různých výjimek, také obligatorní vyžadování splnění dalšího odborného požadavku po každé služební místo, které bylo vytvořeno v rámci bezpečnostního sboru. Samotnou část kvalifikace policistů ovlivnily nové právní instituty, mezi které patří vznik služebního poměru na dobu určitou u těch policistů, kteří k 1. lednu 2007 nesplňovali požadavek stupně vzdělání na příslušné služební místo, na které byli jmenováni, dále splňovat stupeň vzdělání a to v době před nástupem- ustanovení na služební místo a stanovení základní povinnosti příslušníka.²²

²² Reforma Policie České republiky, Koncepce celoživotního vzdělávání příslušníků Policie České republiky, Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor vzdělávání a správy policejního školství, Policie České republiky, Odbor personální práce a vzdělávání, Č.j. MV-16511-1/VO-2008

8.2. Přínosy reformy vzdělávání

Vzdělávací programy v rámci reformy se vytvářejí na samotném základě zaměření absolventa, přesně definujícího, jakými dovednostmi, znalostmi, postoji, návyky by měl být policista České republiky vybaven pro samotný výkon. V rámci vzdělávacích programů je zajištěna jejich aktuálnost v daném období, uspokojení potřeb výkonu. Každý nový policista absolvuje takzvanou základní odbornou přípravu, kde je rovněž pravidelně zpracováván rámcový program, a to policistům pořádkové, dopravní, železniční policie a pro základní odbornou přípravu policistů služby cizinecké policie, kdy rámcový program je dále rozpracován do podrobných školních vzdělávacích programů.

Důležitým přínosem nového pojetí základní odborné přípravy je úzké s praxí samotného, následného výkonu policejní činnosti. Existuje zcela nový systém učebních textů, jimiž jsou vybavováni studující základní odbornou přípravu.

8.2.1. Pojetí základní odborné přípravy

Základní odborná příprava naplňuje další odborný požadavek a poskytuje policistům České republiky zaměření vzdělání v oboru bezpečnostně-právní činnost formou profesního vzdělávání v policejních školách Ministerstva vnitra ve smyslu zákona čísla 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, pro určitá služební místa. Cíle a obsah základní odborné přípravy jsou založeny na novém filozofickém pojetí policejní činnosti, kdy policejní práce musí být službou občanovi, každý policista musí být vysoce profesionální, kvalifikovaný, motivovaný, dále vybaven vysokým etickým standardem. Samotný výcvik a vzdělávání policisty musí být postaven na kompetenčním přístupu, kdy je rovněž nutno zdůraznit, že každý řadový policista by měl nést osobní odpovědnost za sebevzdělávání.²³

V rámci základní odborné přípravy projde každý řadový policista důležitou zkouškou, a to nejen v profesionálním životě, rovněž tak ve svém osobním životě. Základní odborná příprava připraví každého policistu pro řádný, následující výkon

²³ Rámcový vzdělávací program, Základní odborná příprava policistů služby pořádkové, dopravní a železniční policie (pro služební místa ve 3. a 4. tarifní třídě), platný od 1. června 2008, Ministerstvo vnitra, Odbor vzdělávání a správy policejního školství, Č.j. MV-25639-9/VO-2008, Kódové označení: P1/0025, s. 4

služby, kam nastoupí po úspěšném absolvování základní odborné přípravy, kdy složí před komisí zkoušku se znalostní platných právních norem.

9. Dnešní image Policie České republiky

„V současnosti, snad kromě anarchistů, nikdo nepochybuje o nezbytnosti existence policie při zajišťování veřejného pořádku, práv a svobod občanů. Naopak některé krajní pravicové subjekty jsou pro rozšíření policejních pravomocí a požadují vládu tzv. „tvrdé ruky“. Policie je odborníky vnímána jako neodmyslitelná součást výkonné moci státu, která se zaměřuje na zachování, prosazení a vynucení práva. Občané zase zdůrazňují represivní povahu policie, neboť ta musí právo stále častěji vynucovat. Nutno zdůraznit, že policie skutečně tvoří jádro donucovacího státního aparátu, neboť žádná vláda nevládne se souhlasem všech, ani ta demokratická.“²⁴

9.1. Spokojenost občanů s prací Policie České republiky

V rámci výzkumu veřejného mínění se spokojeností občanů s prací Policie České republiky realizuje pravidelně agentura STEM/MARK a.s. formou telefonického dotazování průzkum – výzkum samotného veřejného mínění občanů. Agentura se zaměřuje nejenom na občanskou veřejnost, ale také na samotné zaměstnance Policie České republiky. Výzkum byl proveden ve třech časově odlišných etapách, kdy každá etapa sledovala problematiku, a to zejména pocit bezpečí a úroveň veřejného pořádku, zkušenosti s trestnou činností, samotná informovanost o práci Policie České republiky, rovněž tak na negativní jevy v práci Policie České republiky a nelze opomenout samotnou prevenci, která je dle mého názoru základním prvkem samotné činnosti Policie České republiky.

Z několika výsledků bylo zjištěno, že stabilita postojů veřejnosti poukazuje na srozumitelnou pozici policie, a to jak s viditelnými přednostmi, rovněž tak i nedostatky.

Policie České republiky v rámci mínění prošla úspěšně procesem transformace do podoby služby veřejnosti.

9.2. Policie České republiky a Evropská unie

V současné době se velmi často poukazuje na rozšíření a zkvalitnění policejní spolupráce jakožto logického důsledku vstupu České republiky do Evropské unie. Dne 1. ledna 2009 převzala Česká republika od Francie své první předsednictví Radě

²⁴ DANICS Š., *Úvod do politologie na PA ČR*, vyd. Policejní akademie České republiky, Praha 4, s. 123

Evropské unie. V rámci předsednictví našeho státu došlo k několika obsahovým, organizačním prioritám našeho státu. Rovněž tak v rámci těchto priorit, také samotná Policie České republiky usilovala o prosazení svých priority, mezi které například patřil proces sblížení postupů v práci policejních složek, efektivní využívání existujících nástrojů policejní spolupráce a také Evropa svobodná a bezpečná.

V rámci Evropské unie existuje pracovní skupina Rady Evropské unie pro policejní spolupráci. Tato se převážně věnuje důležitým otázkám mezinárodní policejní spolupráci v rámci Evropské unie.

9.2.1. Možné formy policejní spolupráce v rámci Evropské unie

- „a) **Operativní spolupráce příslušných orgánů, včetně policie, celních a jiných donucovacích orgánů při předcházení trestných činů, jejich odhalování a objasňování.***
- b) **Společné vyhodnocování kriminalistických metod v rámci odhalování zavážené organizované trestné činnosti.***
- c) **Spolupráce v oblasti vzdělávání – zejména prostřednictvím Evropské policejní akademie (CEPOL).***
- d) **Shromažďování a výměna příslušných informací o podezřelých finančních operacích, zejména prostřednictvím Evropského policejního úřadu (EUROPOL).***
- e) **Výměna operativních, strategických a technických informací – k efektivnější koordinaci aktivit mezi Europolem a Interpolem v boji proti závažné mezinárodní trestné činnosti na základě dohody o spolupráci ze dne 5. listopadu 2001, která předpokládá i výměnu styčných policejních důstojníků.“***²⁵

²⁵ DANICS Š., *Úvod do politologie na PA ČR*, vyd. Policejní akademie České republiky, Praha 4, s. 130.

9.3. Spolupráce v rámci Europolu

Spolupráce mezi Českou republikou jako sjednocenou zemí v rámci Evropské unie a Europolem probíhala už na základě smlouvy o samotné spolupráci z března roku 2002, která předpokládala výměnu strategických i operativních informací v boji proti závažným formám mezinárodní trestné činnosti. Přistoupením České republiky k Úmluvě o Europolu v listopadu roku 2004 se transformovala skupina Europol při Policejním prezidiu České republiky na Národní jednotku Europolu.²⁶

„Zakladatelé Europolu prý neusilovali o vytvoření samostatné policejní jednotky, která by byla schopná realizovat všechny policejní činnosti související s vymezenou kriminální aktivitou. Europol měl plnit spíše roli policejní ústředny a zabezpečovat výměnu informací mezi členskými státy, než být policií v pravém slova smyslu. Podle některých odborníků však amsterodamská smlouva zásadním způsobem mění celkové pojetí Europolu v tom smyslu, že doplňuje jeho poslání o posílení atributu operativního šetření a policejního vyšetřování, a to hlavně za využití možností společných týmů. Přes tyto nové skutečnosti nelze Europol vnímat jako obdobu amerického Federálního úřadu vyšetřování (FBI), i když někteří příznivci evropské integrace by jej chtěli do této podoby postupně přetvořit. Z výkonu své činnosti je Europol odpovědný Radě EU (Rada ministrů spravedlnosti a vnitra), která schvaluje rozpočet Europolu a jmenuje jeho ředitele a zástupce. Za zvláštní činnost dohledu lze považovat každoroční povinnost předkládat zprávu o činnosti Europolu Evropskému parlamentu“²⁷

9.4. Služba v nových podmínkách Policie České republiky

Policie České republiky v roce 1991 zákonem číslo 283/1991 Sb., o Policii české republiky. Jako první a zároveň poslední větší samotná reforma její činnosti a pravomocí proběhla v roce 1993, v souvislosti s rozdělením Československého státu a vznikem samostatné České republiky jako samostatného a suverénního státu. Od tohoto data se policie vyvíjela, tak jak bylo potřeba dle dané situace. Po více než 15. letech od zřízení novodobého policejního sboru bylo jasné, že právní úprava oblasti

²⁶ DANICS Š., *Úvod do politologie na PA ČR*, vyd. Policejní akademie České republiky, Praha 4, s. 130.

²⁷ DANICS Š., *Úvod do politologie na PA ČR*, vyd. Policejní akademie České republiky, Praha 4, s. 131.

veřejného pořádku je roztržštěná, nekoordinovaná a tím pádem také nedostatečně efektivní. Zároveň stouply nároky samotné společnosti, která čím dále volala a dále volá po vstřícném a vyváženém přístupu ze strany policistů. V roce 2006 byla zpracována rozsáhlá analýza policejní činnosti, která se společně s relevantními průzkumy veřejného mínění stala stěžejním materiálem pro dlouho očekávanou reformu Policie České republiky. Podkladový materiál byl diskutován v Parlamentu České republiky, a to se zástupci Ministerstva vnitra, Policie České republiky, s hejtmany krajů a s odbornou i laickou veřejností. Příprava a realizace reformy se stala prioritou programového prohlášení vlády. Hlavním cílem reformy je přeměnit stávající českou policii v moderní policejní sbor, který tvoří a budou tvořit profesionálně vystupující policisté pracující v odpovídajících podmínkách. Reforma je komplexem legislativních a nelegislativních opatření, které byly rozděleny do 10. pilířů, mezi které patří:

- působnost a pravomoci policie a dalších subjektů při zajišťování vnitřní bezpečnosti státu
- územní členění a organizační struktura
- nové ekonomické postavení policie
- vnitřní a vnější kontrola
- vzdělávání policistů, coby klíč k jejich profesionalitě
- služební zákon – práce s lidmi
- projekt P 1000, který se zabývá vybaveností policejních služeben a dalších objektů, která Policie České republiky spravuje
- nová struktura neuniformované policie
- elektronizace práce – rovněž také vytvoření datových schránek pro odesílání písemností
- debyrokratizace – aby nemohla politická špička zasahovat do činnosti policie

V rámci reformy byly v polovině roku 2008 v Parlamentu České republiky schváleny dva zákony, a to zákon číslo 273/2008 Sb., o Policii České republiky a zákon číslo 274/2008 Sb., tzv. „změnový“, kdy oba zákony společně tvoří základní právní rámec pro uskutečnění reformy. Nové zákony nabyly účinnosti dnem 1. ledna 2009, kdy od tohoto data začala Policie České republiky pracovat v nových reformovaných

podmínkách a naplňuje tak reformu v samotné praxi, což je dlouhodobý proces, který bude trvat několik let.²⁸

9.4.1. Organizační změny a nové územní uspořádání policie

Nový zákon dal Policii České republiky možnost začít zřizovat 6 nových krajských ředitelství policie tak, aby jejich členění logicky odpovídalo územně správnímu členění celé republiky, kdy v současnosti Česká republika má 14 krajů. Dnem 1. ledna 2009 se z dnes bývalých 8 krajských policejních správ stalo 8 krajských ředitelství policie a stejným datem začalo i transformační období, jehož cílem je vznik 14 krajských ředitelství policie, která mají vzniknout nejpozději do 1. ledna 2012.

Náklady na výstavbu nových krajských ředitelství Policie České republiky budou z velké části hrazeny z peněz získaných odprodejem nepotřebného majetku policie. Personálně budou obsazena tak, že nedojde k navýšení současných početních stavů policistů ani občanských zaměstnanců policie, kdy rovněž nedojde ani k nárůstu požadavků na mzdové prostředky. Vytvoření 14 krajských ředitelství Policie České republiky je zásadní organizační změnou, kterou se docílí stavu, kdy každý krajský policejní ředitel, bude mít v osobě hejtmana partnera, se kterým bude moci společně řešit bezpečnostní situaci daného území a společně tak sdílet územní odpovědnost za bezpečí ve svém kraji.

Základním pilířem nové organizační struktury je krajské ředitelství policie s nově vzniklými územními odbory vnější služby a územními odbory služby kriminální policie a vyšetřování. Vznikem územních odborů došlo k zefektivnění řízení a nastavení účinnější spolupráce s místní samosprávou a zároveň ke výšší výkonnostnímu potenciálu policie. Zrušením úrovně okresních ředitelství a zřízením územních odborů v rámci krajského ředitelství policie došlo také k posílení odpovědnosti konkrétních vedoucích pracovníků za bezpečnostní situaci ve svém svěřeném teritoriu.²⁹

²⁸ Ministerstvo vnitra České republiky, Reforma Policie ČR, služba v nových podmínkách, Praha, leden 2009, s. 7-10 [cit. 20. 3. 2010]. Dostupná z: <<http://www.policie.cz/clanek/reforma-policie-cr-sluzba-v-novych-podminkach-191470.aspx>>

²⁹ Ministerstvo vnitra České republiky, Reforma Policie ČR, služba v nových podmínkách, Praha, leden 2009, s. 7-10 [cit. 2010-03-20]. Dostupná z <<http://www.policie.cz/clanek/reforma-policie-cr-sluzba-v-novych-podminkach-191470.aspx>>

9.4.2. Personální a ekonomické změny v rámci Policie České republiky

V rámci nové systemizace služebních a pracovních míst Policie České republiky dnem 1. ledna 2009 snížen celkový počet řídicích míst. Díky provedení ekonomického auditu a dalším úsporným opatřením bylo od ledna 2009 úplně zrušeno celkem 783 služebních a pracovních míst v celé policii. V současné době je v policii podstav cca okolo 5 000 policistů. Tento údaj souvisí zejména s generační odměnou, ale také s odchody policistů, které následovaly po nabytí účinnosti zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů v roce 2007. Za účelem snižování podstavu byla a jsou prováděna různá opatření. Nejvýznamnější vliv má náborová kampaň, kdy touto kampaní dochází ke změně poměru ve prospěch příchozích nových policistů oproti těm, kteří odcházejí. První etapa náborové kampaně probíhala v první polovině roku 2008 prostřednictvím reklamních spotů a upoutávek v celostátních televizích a tištěných médiích a rovněž tak na internetu. Celkem byly v roce 2008 uskutečněny dvě etapy, které přinesly pozitivní změnu.

Kampaň představovala povolání ochránce zákona jako moderní a perspektivní zaměstnání, která přivedla k policii chybějící policisty. Mezi velmi důležitou oblast, které se policie věnuje již několik let a je stále prioritou, je péče o policisty a občanské zaměstnance po stránce zvyšování kvalifikace, ale i duševní hygieny. Základním pilířem v oblasti péče o policisty je vzdělávání, které je v první řadě považováno za klíč k profesionalitě a které je současně i jedním z 10. pilířů samotné reformy. Každý policista musí sám vědět, že se mu vyplatí na sobě neustále pracovat, kdy se mu nabízí následně lepšího postupu a rovněž tak lepší finanční ohodnocení.³⁰

Co se týče ekonomických změn, tak policie začala od ledna 2009 fungovat podle nového modelu ekonomického řízení, který je naprosto odlišný od předchozího ekonomického systému. Krajská ředitelství Policie České republiky se nově stala organizačními složky státu, které jsou samostatnými účetními jednotkami. V souvislosti s novým ekonomickým řízením policie je nutné zmínit i čerpání financí z Evropské unie, které v současné době Policie České republiky hodně využívá. Z evropských peněz se předpokládá čerpání řádově stovek miliónů korun. Z peněz Evropské unie je hrazen projekt P 1000, který funguje od roku 2006 a je zaměřen na modernizaci

³⁰ Ministerstvo vnitra České republiky, Reforma Policie ČR, služba v nových podmínkách, Praha, leden 2009, s. 14-18 [cit. 20. 3. 2010]. Dostupná z: <<http://www.policie.cz/clanek/reforma-policie-cr-sluzba-v-novych-podminkach-191470.aspx>>

policejních služeben, zavádění nových technologií především v oblasti výpočetní techniky, dále různé vzdělávací programy. Hlavním cílem projektu P1000 je přetvořit a přebudovat všechny služebny Policie České republiky v České republice tak, aby se zde lidé cítili bezpečně a příjemně. Zároveň ve všech rekonstruovaných budovách policie dochází rovněž k budování bezbariérových přístupů pro naše tělesně postižené občany. Na druhé straně má projekt P 1000 za cíl zlepšit pracovní podmínky a prostředí pro samotné policisty, kteří pracují na příslušných služebnách. Při samotných rekonstrukcích byla největší pozornost věnována takzvaným otevřeným recepcím, neboť zde se vycházelo ze zkušeností, že téměř každý občan, který navštíví policejní služebnu, nepožaduje pomoc ryze policejní, ale také žádá o radu z jiné než policejní oblasti. Proto na recepcích pracují převážně občanští zaměstnanci Policie České republiky, aby tito vyřizovali ryze nepolicejní záležitosti. Beze změny ale nemůže zůstat ani pracovní prostředí policistů a také samotné vybavení policejních služeben, mezi které patří obnova počítačů, nábytku, připojení na internet atd..

Dále v rámci projektu P 1000 byla a jsou také modernizována a budována nová integrována operační střediska na všech krajských ředitelstvích Policie České republiky.³¹

V rámci ekonomických měn rovněž tak došlo a dochází k obnově vozového parku Policie České republiky s cílem do roku 2011 obnovit zastaralý vozový park.

„V roce 2008 byl zrealizován nákup 1 400 nových vozidel Škoda, 1 speciálního mobilního rentgenového pracoviště, 5 tzv. schengenbusů (speciální vozidlo pro cizineckou policii sloužící k ověřování cestovních dokladů a ke zpřístupnění potřebných databází v terénu), 70 policejních motocyklů vybavenými radary, 16 dálničních speciálů Volkswagen PASSAT s radary (Passaty budou sloužit výhradně na dálnicích, motocykly dle potřeby) a dalších 290 dopravních prostředků pro speciální útvary. V roce 2009 bude nakoupeno dalších více než 700 osobních služebních dopravních prostředků a další 4 schengenbusy.“³²

³¹ Ministerstvo vnitra České republiky, Reforma Policie ČR, služba v nových podmínkách, Praha, leden 2009, s. 17-18 [cit. 20. 3. 2010]. Dostupná z: <<http://www.policie.cz/clanek/reforma-policie-cr-sluzba-v-novych-podminkach-191470.aspx>>

³² Ministerstvo vnitra České republiky, Reforma Policie ČR, služba v nových podmínkách, Praha, leden 2009, s. 17-18 [cit. 20. 3. 2010]. Dostupná z: <<http://www.policie.cz/clanek/reforma-policie-cr-sluzba-v-novych-podminkach-191470.aspx>>

9.4.3. Moderní informační technologie a řízený jednotný výkon policejních činností

Do moderní informační technologie jsou investovány nemalé finanční prostředky. Nakoupené moderní technologie budou a jsou využity především k elektronizaci trestního řízení. Elektronizace práce přinese a přináší rychlejší vyřizování písemností a konec věčného papírování. Samotní lidé uvidí, že policista už počítač nevyužívá jen jako psací stroj a že čas na vyřízení jejich záležitostí je výrazně kratší, než bylo doposud, což je hlavním cílem policie. Moderní technologie také mají výrazné uplatnění pro policisty pracující v terénu, neboť díky nim mají či brzy budou mít ve služebních vozidlech přístup do všech informačních systémů policie a hned na místě budou moci tisknout potřebné záznamy. Modernější technologie policii umožní propojovat vlastní systémy s těmi zahraničními a komunikovat v reálném čase a bez zbytečných průtahů.

V rámci řízení a jednotný výkon policejních činností je policie od 1. ledna 2009 ze zákona jednotným bezpečnostním sborem, v čemž je spatřována oproti některým evropským policejním sborům znaná výhoda spočívající v možnosti nastavit skutečné parametry výkonu policejních činností. Parametry byly nastaveny v souvislosti na nový model ekonomického zabezpečení policie. Nově nastavené poměry pomohou zajistit, aby měl každý občan kdekoliv v České republice zaručen minimální standardy práce Policie České republiky.

9.4.4. Další projekty a koncepční změny spojené s Reformou

Pro rok 2009 a dále jsou nejbližšími prioritami policie v oblasti bezpečnosti a veřejné pořádku následujících 5 reformních projektů:

- 1. „Bezpečně do školy (kontrola přechodů pro chodce v době příchodu a odchodu ze škol ve spolupráci s obecní a městskou policií).*
- 2. Každý zná svého policistu (zajištění větší informovanosti občanů o policistech pracujících v místě jejich bydliště).*
- 3. Piráti silnic (vytvoření 2 oddílů policistů, které budou na speciálních motocyklech vybavených radary /70 kusů/ a ve speciálních výkonnostních vozidlech Volkswagen PASSAT /16 kusů/ dohlížet na provoz na dálnicích a rychlostních komunikacích).*

4. *Poctivé vítáme, lumpy vracíme (nekompromisní postup policie vůči cizincům nelegálně pobývajícím na našem území a těm, kteří se zde dopouštějí protiprávního jednání).*
5. *Terorismus (vybudování pracoviště-Národního kontaktního bodu pro terorismus – které se zabývá sběrem, vyhodnocením a zpracováním informací o teroristech a osobách důvodně podezřelých z napojení na teroristické organizace a kde budou moci občané sdělovat své podněty).“³³*

Samotná reforma je dlouhodobým procesem, který s sebou nese kromě základních výše nastíněných změn také další neméně důležité změny, mezi které patří zejména:

- *„letecká služba (zajištění optimálního počtu vrtulníků lehké a střední kategorie-celkem 12 kusů, snižování provozních náklad o cca 30 mil. Kč za rok)*
- *cizinecká policie – dalších více než 1 000 policejních míst bude předcházet z cizinecké policie pod krajská ředitelství policie na nejzatíženější policejní útvary (přesný počet bude vycházet z provedené analýzy dopadů vstupu České republiky do Schengenského prostoru, které bude reflektovat na aktuální vývoj legální i nelegální migrace)*
- *realizace koncepce mediální (vnější) komunikace (otevřený přístup k informování médií i veřejnosti o naší práci)*
- *koncepce vnitřní komunikace (klade důraz na etiku policejní práce a kvalitní formální i neformální komunikaci),*
- *pokračování ve snižování počtu interních aktů řízení (např. PP ČR jich nyní má 364 (o 57, tj. o 14 % méně než v roce 2007), místo toho jsou vytvářeny tzv. příručky dobré praxe),*
- *nový přehlednější a modernější web www.policie.cz – již realizováno*
- *aplikace nového jednotného vizuálního stylu policie“³⁴*

³³ Ministerstvo vnitra České republiky, Reforma Policie ČR, služba v nových podmínkách, Praha, leden 2009, s. 20-21 [cit. 20. 3. 2010]. Dostupná z: <<http://www.policie.cz/clanek/reforma-policie-cr-sluzba-v-novych-podminkach-191470.aspx>>

³⁴ Ministerstvo vnitra České republiky, Reforma Policie ČR, služba v nových podmínkách, Praha, leden 2009, s. 20-21 [cit. 20. 3. 2010]. Dostupná z: <<http://www.policie.cz/clanek/reforma-policie-cr-sluzba-v-novych-podminkach-191470.aspx>>

9.5. Nová tvář Policie České republiky po Reformě

Díky slibně nastartované Reformě má nyní Policie České republiky všechny předpoklady k tomu, aby se stala uznávanou, respektovanou a moderní institucí v našem státě. Každý policista musí udělat maximum pro to, aby byla **Reforma** v plnění vytyčených cílů co nejúspěšnější. Avšak za úspěšnou ji bude možné považovat tehdy, pokud to tak ucítí nejenom samotní policisté, ale také všichni, a to především občané České republiky.

9.5.1. A jaká bude Policie České republiky po Reformě?

Rozhodně bude více:

- **„efektivní** (se sladěnou organizační strukturou a nižším počtem řídicích funkcí),
- **účelně hospodařící** (krajská ředitelství policie hospodaří dle vlastní potřeby a logisticky zabezpečují své územní odbory),
- **akceschopná** (s novým vybavením, vozidly i služebnami),
- **moderně pracující** (s propojenými informačními systémy),
- **komunikativní a vstřícná** (policie, která pomáhá a chrání lidi ve smyslu metod *community policing*, komunikující s občany všemi dostupnými kanály včetně internetu nabízející např. návštěvní objednáci hodiny pro vyřizování záležitostí, které snesou odkladu).“³⁵

³⁵ Ministerstvo vnitra České republiky, Reforma Policie ČR, služba v nových podmínkách, Praha, leden 2009, s. 21 [cit. 20. 3. 2010]. Dostupná z: <<http://www.policie.cz/clanek/reforma-policie-cr-sluzba-v-novych-podminkach-191470.aspx>>

Závěr

Z práce vyplývá, že místo a úlohy policie vyplývají z charakteru politického režimu, neboť jiné postavení má policie v demokratickém a jiné v nedemokratickém režimu, včetně jejích úloh. Vývoj policejních složek v naší republice se datuje od roku 1918. Každá vláda, která byla u moci, ovlivňovala postavení a úlohy policie ve společnosti. Policejní ozbrojené složky v nedemokratické společnosti jsou vždy nástrojem nějaké elity, která se snaží prostřednictvím policie si upevnit a udržet své postavení. Není tedy divu, že i v minulém režimu byla policie nástrojem politické elity, tj. Komunistické strany Československa, která policii využívala k posílení své totalitní moci, včetně pronásledování politické opozice. Výrazným zlomem v dějinách našeho státu byly listopadové události v roce 1989, kdy se zásadním způsobem změnil charakter politického režimu a tím i podmínky pro působení samotné policie, jejíž působnost byla striktně vymezena zákonem a ne už politickou mocí.

V roce 1991 byl vydán zákon číslo 283/1991 Sb., o Policii České republiky, který upravoval úkoly, podle kterých se měla policie řídit. V rámci tohoto zákona se převážně jednalo o úkoly v oblasti ochrany života, zdraví a majetku, odhalování a prevence trestných činů, zajišťování veřejného pořádku, boj proti terorismu a organizovanému zločinu, ale úkoly se zaměřovaly i na dohled nad bezpečností a plynulostí silničního provozu. V dalším období byl přijat i zákon číslo 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, který vnesl do činnosti Policie České republiky další změny, nejenom v oblasti finanční. V rámci vstupu České republiky do Evropské unie byl novelizován původní zákon 283/1991 Sb., o Policii České republiky, a to zákonem číslo 273/2008 S., o Policii České republiky, kdy mimo jiné policie slouží veřejnosti ale také jejím hlavním úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku, chránit veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti. Dále plnit úkoly podle příslušné právní normy a další na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti, které jí byly svěřené příslušnými zákony, přímo použitelnými předpisy Evropských společenství nebo mezinárodními smlouvami, coby součástí právního řádu naší republiky.

Svojí bakalářskou prací jsem hodlal analyzovat rozdílné podmínky pro výkon funkcí policie v demokratickém a nedemokratickém režimu, přičemž důraz byl položen na

místo a úlohu policie v demokratickém státě a to na základě popisu policejní činnosti v rámci různých období našeho státu.

V neposlední řadě byla pozornost věnována i možnostem občanské kontroly policie, neboť ta by měla být v demokratickém státě odpolitizována a zajišťovat nejenom veřejný pořádek, ale i bezpečnost občanů. V práci je také zdůrazněno, že relativně samostatným prvkem občanské kontroly policie je **veřejné mínění**, které vyjadřuje, do jaké míry občané akceptují policisty ve společnosti. To je spjato se sociální zkušeností občanů s policejní „mocí“ a tradičním postavením policie ve společnosti. V tomto směru sehrávají nezastupitelnou roli massmédia, která by měla občany nepředpojatě a dostatečně informovat o policejní činnosti při udržování veřejného pořádku.

Seznam použité literatury:

Literární zdroje:

1. DANICS Š., *Úvod do politologie na PA ČR*, vyd. Policejní akademie České republiky, Praha 4, 134 s. ISBN:80-7251-220-X
2. HEYWOOD, A. *Politologie* 3. vydání, přeložil z anglického originálu Policy Zdeněk Masopust, vyd. Plzeň: nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o. 2008, 482 s. ISBN 978-80-7380-115-1
3. HEYWOOD, A. *Politologie*, přeložil z anglického originálu Policy Zdeněk Masopust, vyd. Praha: nakladatelství Eurolex Bohemia s.r.o. 2004, 482 s. ISBN 80-86432-95-5
4. Měsíčník *POLICISTA*, vydává Ministerstvo vnitra ČR, číslo 1/2007, ISSN 1211-7943
5. Měsíčník *POLICISTA*, vydává Ministerstvo vnitra ČR, číslo 6/2008, ISSN 1211-7943
6. Měsíčník *POLICISTA*, vydává Ministerstvo vnitra ČR, číslo 6/2009, 48 s., ISSN 1211-7943
7. Noviny nezávislého odborového svazu Policie České republiky „*Naše policie*“, ročník 13, číslo 12/2006
8. Noviny nezávislého odborového svazu Policie České republiky „*Naše policie*“, ročník 16, číslo 1/2009
9. SCRUTON, R. *Slovník politického myšlení*. vyd. Brno: nakladatelství Atlantis, spol. s r.o., 1999, ISBN: 80-7108-184-1
10. *Služební poměr příslušníků Policie České republiky*, Vysokoškolská právnická učebnice, vyd. nakladatelství Linde Praha, a.s. 1999, 344 s. ISBN: 80-7201-176-6
11. ŽALOUDEK, K. *Encyklopedie politiky*. vyd. Praha: nakladatelství Libri, 1996, 320 s. ISBN: 80-85983-11-7

Interní akty řízení Policie České republiky:

12. *Rámcový vzdělávací program, Základní odborná příprava policistů služby pořádkové, dopravní a železniční policie (pro služební místa ve 3. a 4. tarifní třídě)*, platný od 1. června 2008, Ministerstvo vnitra, Odbor vzdělávání a správy policejního školství, Č.j. MV-25639-9/VO-2008, Kódové označení: P1/0025, 34 s.
13. *Reforma Policie České republiky, Koncepce celoživotního vzdělávání příslušníků Policie České republiky*, Ministerstvo vnitra České republiky, Odbor vzdělávání a správy policejního školství, Policie České republiky, Odbor personální práce a vzdělávání, Č.j. MV-16511-1/VO-2008

Zákony:

14. Ústavní zákon číslo 1/1993 Sb., Ústava České republiky
15. Usnesení předsednictva ČNR číslo 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
16. Zákon číslo 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů
17. Zákon číslo 273/2008 Sb., o Policii České republiky s účinností dnem 1. ledna 2009, vydalo Policejní Prezidium ČR, tiskárna Ministerstva vnitra, 118 s.

Elektronické zdroje:

1. Ministerstvo vnitra České republiky-komentář [online]. Dostupné z <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/rs_atlantic/policie/severocesky/ustiprezentace/531>... [cit. 27. 12. 2009]
2. Ministerstvo vnitra České republiky, *Reforma Policie ČR, služba v nových podmínkách*, Praha, leden 2009, s. 7-10 [cit. 20. 3. 2010]. Dostupná z <<http://www.policie.cz/clanek/reforma-policie-cr-sluzba-v-novych-podminkach-191470.aspx>>

Zkratky

ČNR - Česká národní rada

ČR - Česká republika

ČSSR - Československá socialistická republika

PČR - Policie České republiky

SNB - Sbor národní bezpečnosti

VB - Veřejná bezpečnost

Abstrakt

URBAN, P. *Místo a úloha policie v naší společnosti: bakalářská práce*. Příbram:

Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p.s., 2010, 51 s. Vedoucí bakalářské práce doc. Dr. Ing. Štefanu Danicsovi, Ph.D.

Klíčová slova: politická elita, policie, Policie České republiky

Cílem této práce je charakterizovat a objasnit místo a úlohu Policie České republiky v naší společnosti, jako nejenom problematiku vládnoucích politických stran, ale i celé společnosti. Policie České republiky, coby ozbrojený bezpečnostní sbor, se vyvíjela dlouhou dobu, kdy v rámci daného historického období prodělala několik důležitých změn. Tyto změny se týkají jak personální stránky, tak i legislativní. Byla vydána celá řada zákonů a nařízení, které ukládaly a ukládají povinnosti policistům. Práce je rozdělena na dvě části, a to první etapu-od samotného vzniku policie až po rok 1989, kdy proběhla v našem státě tzv. Sametová revoluce. Ta měla největší dopad na změnu v činnosti a náplni policie v naší společnosti. Druhá etapa je nastíněna od roku 1989 až dosud, kdy Policie České republiky je od revolučního období výrazně více vnímána občany naší republiky. Rovněž tak velký vliv na změnu místa a úlohy policie v naší společnosti měl vstup České republiky do Evropské unie. V této bakalářské práci jsou popsány úkoly, které jsou směřodonné pro její činnost. Reorganizace Policie České republiky by měla vyvrcholit v roce 2011 a poté bude možno zhodnotit negativní a pozitivní změny v rámci její činnosti.

Abstract

URBAN, P. *Place and role of police in our society: Bachelor thesis*. Příbram: The College of European and Regional Studies, o.p.s, 2010, 51 p. Supervisor: doc. Dr. Ing. Štefan Danics Ph.D.

Key words: political elites, the police, the Police of the Czech Republic The aim of this work is to characterize and clarify the position and role of Police of the Czech Republic in our society, as not only the issue of ruling political parties, but also society as a whole. Police of the Czech Republic, as an armed security corps, has developed a long time, which in that historical period, has undergone several important changes. These changes relate to both personal page as well as legislative. It was issued many laws and regulations which impose duties and require the police. The thesis is divided into two parts, namely a first stage, from the very creation of the police until after the year 1989, which took place in this country of so-called Velvet Revolution. She had the biggest impact on the change in activity and the contents of the police in our society. The second stage is outlined from 1989 until now, the Police of the Czech Republic is from the revolutionary period, significantly more perceived by the citizens of our country. As well as a major influence on the change in the place and role of police in our society should the Czech Republic joining the European Union. In this work describes the tasks that are relevant for its activity. Reorganization of Police of the Czech Republic should culminate in 2011 and will then be possible to assess the negative and positive changes in its business.